

Poplave, gozdni požari in neurja: kako se EU odziva na nesreče?

Več o tem, kako EU Evropejcem pomaga pri odpravljanju posledic naravnih nesreč.

Prostovoljci in gasilci rešujejo ljudi iz poplavljenega mesta Larisa v osrednji Grčiji, 9. september 2023.

Pogostost in intenzivnost naravnih nesreč v Evropi se povečujeta. Evropejci se morajo v zadnjih letih spopadati z ekstremnimi vremenskimi razmerami, kot so vročinski valovi, suše, gozdni požari, poplave in neurja, predvsem zaradi [podnebnih sprememb](#) in urbanizacije.

Naravne nesreče v Evropi

Evropska agencija za okolje opozarja, da se globalne temperature višajo, saj bo leto 2023

najtoplejše v zadnjih 100.000 letih. Poleg tega se Evropa segreva hitreje od ostalih kontinentov, temperature pa se bodo po napovedih še višale.

To pogosto povzroči ekstremne vremenske razmere, kot so suše in gozdni požari. Rekordno sušo leta 2022 so na primer še poslabšali požari v naravi, ki so v južni Evropi zajeli 900.000 hektarjev površine, velike kot Korzika. Leta 2023 so gozdni požari požgali dodatnih 500.000 hektarjev, predvsem v Grčiji, Italiji, Španiji in na Portugalskem.

Vendar pa vpliv podnebnih sprememb ni omejen le na ekstremno vročino, temveč je povzročil tudi hude poplave po vsej Evropi. V zadnjih 30 letih so poplave prizadele 5,5 milijona ljudi v EU, povzročile 3.000 smrtnih žrtev in več kot 170 milijard evrov gospodarske škode.

Leta 2021 so poplave v Nemčiji in Belgiji povzročile za 44 milijard evrov škode in več kot 200 smrtnih žrtev. Leta 2023 je bila škoda v Sloveniji ocenjena na 16 % nacionalnega BDP, finančna škoda zaradi neurja Daniel v Grčiji pa je bila ocenjena na več milijard evrov. Septembra 2024 so Avstrijo, Češko, Nemčijo, Madžarsko, Poljsko, Romunijo in Slovaško prizadele uničujoče poplave.

Te naravne nesreče ne povzročajo le materialne škode in smrtnih žrtev, temveč vplivajo tudi na ekosisteme, kmetijstvo, oskrbo z vodo, zdravje, energetska varnost, prehransko varnost, infrastrukturo in turizem ter lahko ogrozijo gospodarstvo in finančne trge.

Kaj lahko EU stori za odpravljanje posledic naravnih nesreč in okrevanje po njih?

Mehanizem civilne zaščite

Ko pride do izrednih razmer, lahko EU najprej aktivira svoj [mehanizem civilne zaščite](#). To je mehanizem za organizacijo in usklajevanje odziva na izredne razmere med sodelujočimi državami, med katerimi je poleg držav EU tudi 10 drugih evropskih držav (Albanija, Bosna in Hercegovina, Islandija, Moldavija, Črna gora, Severna Makedonija, Norveška, Srbija, Turčija in Ukrajina).

Mehanizem civilne zaščite nudi logistično in operativno podporo na terenu za izboljšanje preprečevanja, pripravljenosti in odzivanja na nesreče.

Rezerva za solidarnost in nujno pomoč

Rezerva za solidarnost in nujno pomoč od leta 2021 združuje dva mehanizma za racionalizacijo postopka pomoči, kar omogoča hitrejša in prožnejša nujna prizadevanja ter dolgoročna prizadevanja za okrevanje: nekdanjo Evropska rezerva za nujno pomoč in Solidarnostni sklad EU.

Med revizijo dolgoročnega proračuna EU za obdobje 2021–2027, odobreno leta 2024, se je najvišji proračun za rezervo za solidarnost in nujno pomoč povečal z 1,2 milijarde evrov na 1,5 milijarde evrov.

Rezerva za solidarnost in nujno pomoč omogoča hiter finančni odziv na vse vrste izrednih razmer, kot so naravne nesreče ali humanitarne krize v državah EU ali njenih sosedah. Na primer, zagotovila je podporo Turčiji po dveh potresih v letih 2020 in 2023. Hitro lahko izplača sredstva za pomoč pri takojšnji humanitarni pomoči in reševanju, kot so zagotavljanje hrane, zatočišča, zdravstvene pomoči ter prevoza in logistike, pa tudi pri obnovi.

[Solidarnostni sklad EU](#) v okviru Rezerve za solidarnost in nujno pomoč ponuja dolgoročnejšo finančno podporo državam EU ali državam kandidatkam predvsem v primeru večjih naravnih nesreč, kot so poplave, gozdni požari, potresi, neurja ali suše, ali od leta 2020 v primeru večjih izrednih razmer na področju javnega zdravja, kot je [covid-19](#).

Od ustanovitve leta 2002 je bilo za različna prizadevanja za izterjavo izplačanih več kot 8,2 milijarde evrov. Finančna pomoč je bila največkrat dodeljena v primeru poplav, medtem ko so bili največji zneski dodeljeni za sanacijo po potresih.

Evropska kohezijska politika

Drugo orodje za dolgoročno okrevanje in obnovo so sredstva iz kohezijske politike EU za obnovo infrastrukture, popravilo poškodovanih javnih storitev in izboljšanje pripravljenosti na prihodnje nesreče.

V okviru kohezijske politike lahko zagotovi podporo za infrastrukturo, [Evropski socialni sklad](#) pa podpira prizadevanja za socialno okrevanje, kot sta usposabljanje ali psihološka podpora.

Izboljšanje stopnje pripravljenosti

Naravne nesreče se lahko zgodijo kjer koli in kadar koli, vendar ima stopnja pripravljenosti držav in družb ključno vlogo pri ublažitvi njihovih posledic.

EU ima številne politike in pobude, katerih cilj je povečati odpornost. Z [Evropskim zelenim dogovorom](#) želi EU do leta 2050 postati podnebno nevtralna in se spopasti z globalnim segrevanjem, ki povzroča številne naravne nesreče. Z orodji, kot je [strategija EU za prilagajanje podnebnim spremembam](#), želi EU postati odporna na podnebne spremembe.

Poslanci EP zahtevajo več sredstev in hitrejše odzivanje na naravne nesreče

Oktobra 2024 je Parlament odobril [predlog Komisije](#) za uporabo Solidarnostnega sklada

Evropske unije za pomoč Italiji, Sloveniji, Avstriji, Grčiji in Franciji pri odpravi škode zaradi izrednih poplav in ciklonov v letu 2023.

Poslanci so pozvali k [povečanju sredstev za krepitev stopnje pripravljenosti EU](#) na odzivanje na naravne nesreče in poudarili potrebo po nujnih naložbah v ukrepe za obvladovanje poplav in preprečevanje poplavne ogroženosti.

Parlament je pozval k hitrejšemu dodeljevanju sredstev iz Solidarnostnega sklada EU. Poleg tega so poslanci predlagali, da bi se morala prihodnja kohezijska politika EU še bolj osredotočiti na blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje ter da bi morala Komisija predstaviti evropski načrt za prilagajanje podnebnim spremembam.

Več

[Služba Evropskega parlamenta za raziskave: Uporaba sredstev Solidarnostnega sklada za poplave v Italiji, Sloveniji, Avstriji, Grčiji in Franciji leta 2023](#)
[Preglednica o Solidarnostnem skladu](#)